

МОЗ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
КАФЕДРА ПСИХІАТРІЇ, ПСИХОЛОГІЇ І
СЕКСОЛОГІЇ

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ПО ПРОВЕДЕННЮ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ
СТУДЕНТІВ
МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ.

ЛЬВІВ – 2012.

Методичні рекомендації підготували

Д.мед.н.доцент
к.м.н.доцент
к.м.н.,доцент
к.м.н.,доцент
асистент
асистент
асистент
асистент
асистент

Білобровка Р.І.
Панас А.Р.
Кулик Б.В.
Рахман Л.В.
Цьона А.Р.
Закаль К.Ю.
Сувало Н.І.
Шпильовий Я.В.
Завада Т.Ю.

Методичні рекомендації для практичних занять для студентів 4 курсу медичного факультету з медичної психології підготовані за чинним навчальним планом (2008р.)

Рецензенти: зав.кафедри неврології ЛНМУ
професор, д.м.н. Пшик С.С.
зав.кафедри психіатрії та психотерапії ЛНМУ
професор, д.м.н. Фільц О.О.

Відповідальний за випуск

Перший проректор з науково-педагогічної роботи Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
д.м.н., проф. М.Р.Гжегоцький

Методичні рекомендації затверджені профільною методичною комісією з терапевтичних дисциплін Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (протокол №15 від 13.09.2012)

Вступ

Програма з медичної психології для вищих медичних закладів освіти України складена для спеціальностей "Лікувальна справа" 7.110101, "Педіатрія" 7.110104, "Медико-профілактична справа" 7.110105 напряму підготовки 110 "Медицина" у відповідності до освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) і освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців, затверджених наказом МОЗ України №239 від 16.04.03 та навчального плану розробленого на принципах Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) і затвердженим наказом МОЗ України №221 від 18.06.2002р. Кінцеві цілі з дисципліни однакові і складена єдина програма з медичної психології для зазначених спеціальностей.

Згідно із навчальним планом вивчення медичної психології здійснюється впродовж 3-го року навчання.

Програма структурована на модулі, змістові модулі, теми у відповідності із вимогами "рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін" (наказ МОЗ України від 12.10.2004р. №492).

Навчальна дисципліна "Медична психологія":

а) ґрунтується на вивченні студентами основ загальної психології, анатомії людини, фізіології людини, патоморфології та патофізіології, деонтології в медицині та інтегрується з цими дисциплінами;

б) закладає основи вивчення студентами психіатрії, наркології та інших клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання із цими дисциплінами;

в) забезпечує формування умінь застосовувати знання з медичної психології в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності;

г) закладає основи пізнання лікарем психології хворої людини, формування здорового способу життя та профілактики порушення психічних функцій в процесі життєдіяльності та при різних захворюваннях.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу.

Обсяг навчального навантаження студентів описаний в критеріях ECTS- залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними відповідного модулю (залікового кредиту). Програму дисципліни "Медична психологія" складає **1 модуль**, який в свою чергу поділяється на **2 змістові модулі**.

**Таблиця 1
ОЦІНЮВАННЯ ТЕМ МОДУЛЯ 1.**

Конвертаційна шкала.

Традиційні оцінки	Конвертація оцінок в бали
”5”	20
”4”	16
”3”	12
”2”	0

**Таблиця 2
ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО
КРЕДИТУ- МОДУЛЮ 1:
Медична психологія.**

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС	Індивідуаль на СРС
<i>Змістовий модуль 1. Загальні питання медичної психології</i>				
1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я	2	2	1	
2. Особистість та хвороба. Внутрішня картина хвороби	2	2	2	
3. Стан психічних функцій і	-	2	2	

хвороба				
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти медичної психології				
4.Психологія медичних працівників	-	2	1	
5.Психологія лікувально-діагностичного процесу	2	2	-	
6.Психосоматичні розлади.	-	2	2	
7.Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями	2	2	1	
8.Психологія сім'ї, праці, статевого життя. Психогігієна, її розділи, психопрофілактика.	-	2	2	
9. Психологічні аспекти залежної, суїцидальної поведінки, танатології та евтаназії.	2	2	2	
10. Основи психотерапії	-	2	2	
Усього годин-45/Кредитів ECTS-1,5	10	20	15	

Тематичний план лекцій з дисципліни медична психологія.

№	Тема	Кількість годин
1	Медична психологія, предмет , задачі, розвиток медичної психології в світі та Україні. Роль медичної психології у розумінні єдності соматичного та психічного. Психосоматичні взаємодії, основні теоретичні концепції. Визначення психічного здоров'я, критерії ВООЗ	2
2.	Психологія особистості, сучасні теорії, вікові особливості. Особистість та хвороба. Внутрішня картина хвороби, типи відношення до хвороби та їх вплив на перебіг та лікування.	2
3.	Психологія діагностичного процесу, психологічні основи спілкування. Роль лікаря та медсестри. Медична деонтологія	2
4.	Психологічні особливості хворих при різних захворюваннях, хворих дітей, людей похилого віку, вагітних жінок.	2
5.	Принципи психопрофілактики, психогігієни, реабілітації та психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Сучасні методи психотерапії та реабілітації	2
	ВСЬОГО	10

**Тематичний план семінарських занять з
дисципліни медична психологія**

№	Тема	кількість годин
1.	Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи та їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження	2
2.	Акцентуйовані особистості: визначення, типологія. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Вплив типів відношення до хвороби на перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.	2
3.	Клініко психологічні аспекти пізнавальної діяльності та емоційно - вольової сфери. Свідомість, самосвідомість, їх рівні та стани свідомості у хворого	2
4.	Основні вимоги до особистості медичного працівника. Психологічні типи лікарів. Професіограма. Професійна деформація, синдром «вигорання». Спілкування в медичному середовищі	2
5.	Психологічні особливості станів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Патерналізм та його роль в діагностичному процесі. Значення	2

	психологічної установки хворого. Конфлікти їх перебіг та попередження.	
6.	Психосоматика. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень. Механізми психологічного захисту. профілактика психосоматичних порушень.	2
7.	Психологічні особливості хворих на туберкульоз, СНІД, онкопатологію, ендокринні, нервові та психічні захворювання. Психологія хворих в стоматології, офтальмології, ортопедії травматології. вплив на психіку вроджених та набутих фізичних дефектів.	2
8.	Психологія сім'ї, праці, вікова психологія, психологія статевого життя. Психогігієна, психопрофілактика	2
9.	Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика та раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Психологія помирання та смерті. Евтаназія.	2
10.	Методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Покази та протипокази до психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо. Психотерапевтична корекція відношення до захворювання.	2

	Психологічна допомога в кризових періодах.	
	Разом	20

Тематичний план самостійної роботи (СРС) з дисципліни та її контроль.

№ з.п.	ТЕМА	кількість годин	Вид контролю
	Змістовий модуль 1. Загальні питання медичної психології		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	3	Поточний контроль на практичних заняттях
	Змістовий модуль 2. Практичні аспекти медичної психології		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	6	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Індивідуальна СРС: розробити схему відповідності типів відношення до хвороби до акцентуацій особистості	6	Поточний контроль на практичних заняттях
	Разом СРС	15	

Мета вивчення навчальної дисципліни.

Мета вивчення медичної психології - **кінцеві цілі** встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря за фахом відповідно до блоку її змістового модулю (природничо-наукова підготовка) і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульований через вміння у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожного модулю або змістового модулю сформульовані **конкретні цілі** у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Кінцеві цілі дисципліни:

- *демонструвати володіння принципами медичної деонтології, запобігати виникненню ятрогеній і корегувати наслідки ятрогенних впливів*
- *використовувати засоби психогієни, психопрофілактики та основні методи психотерапії у медичній практиці*
- *визначати психосоматичні та соматопсихічні взаємовпливи у хворих*
- *Визначити психічний стан та рівень соціально-психологічної адаптації хворих за допомогою методів психологічного дослідження*
- *демонструвати вміння спілкуватися з колегами, хворими та їх родичами з урахуванням їх психологічних особливостей, сприяти створенню здорового психологічного клімату у медичному середовищі*

Практичне заняття 1.

ТЕМА. Методи психологічного дослідження. Експериментально–психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного дослідження.

МЕТА: Предмет та задачі медичної психології. Медична психологія як одночасно і психологічна і медична наука. Теоретичні та методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного та психічного. Роль медичного психолога у діагностичному, лікувальному, реабілітаційному процесах.

Розвиток медичної психології у світі та на Україні. Внесок робіт О.Р.Лурія, Л.С.Виготського, М.О.Бронштейна, П.К. Анохіна, К.К.Платонова, Б.В.Зейгарнік, Л.Ф.Бурлачука, В.М.Блейхера в розвиток світової та вітчизняної медичної психології. Перспективи розвитку медичної психології.

Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, цілеспрямована психологічна бесіда. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку та культуральних особливостей пацієнтів. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини. Критерії здоров'я ВООЗ.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Вступне слово викладача.
2. Опитування та перевірка теоретичних знань та практичних навичок.
3. Ознайомлення з організацією психологічної допомоги в Україні та за кордоном.
4. Ознайомлення з методиками опитування, анкетування, спостереження, експериментально-психологічними методиками.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Визначення, предмет і задачі медичної психології.
2. Етапи розвитку медичної психології.
3. Зв'язок медичної психології з іншими науками.
4. Методи психологічного дослідження.
5. Методи спостереження та самоспостереження.
6. Експеримент (лабораторний та природний) та їх характеристика.
7. Принципи побудови цілеспрямованої психологічної бесіди.
8. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини.
9. Критерії здоров'я ВООЗ.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Основні напрямки зарубіжної медичної психології.
2. Основні тенденції розвитку сучасної медичної психології.
3. Внесок робіт О.Р. Лурія, Л.С. Виготського, М.О. Бронштейна, П.К. Анохіна, К.К. Платонова, Б.В. Зейгарнік, Л.Ф. Бурлачука, В.М. Блейхера в розвиток світової та вітчизняної медичної психології.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

- 1.Що є предметом вивчення медичної психології?
- 2.Які головні завдання стоять перед сучасною медичною психологією?
- 3.Які основні тенденції розвитку сучасної медичної психології?
- 4.Головні вимоги до методів медичної психології.
- 5.В чому полягає специфіка методів дослідження в медичній психології?
- 6.В чому полягає суть методу експерименту?
- 7.Які характерні особливості природного та лабораторного експериментів?
- 8.В чому полягає суть методу спостереження?
- 9.Які бувають тести? в чому їх сутність?
- 10.Дайте загальну характеристику методів психодіагностики.
- 11.В чому полягають переваги та недоліки кожного з методів дослідження, що використовуються в медичній психології?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
3. Загальна та медична психологія (практикум) під заг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
4. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.

5. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
6. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
7. Полишук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
8. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: «Авиценум». 1983. – 405.

Практичне заняття 2

ТЕМА. Акцентуовані особистості, визначення, типологія. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз.

Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу. Додаткові психодіагностичні методики, трактування результатів дослідження. Фрустрація, депривація, мала психотерапія. Фармакофілія, фармакофобія, плацебо.

МЕТА: Психічна структура особистості: темперамент, характер, інтелект, здібності. Класифікація темпераментів, їх роль у формуванні характеру. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.

Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості по К.Леонгарду, М.Є.Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуйовані риси особистості.

Внутрішня картина хвороби - суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, волева, раціонально-інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання, тяжкості перебігу та прогнозу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, стать, характер, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу, соціальна приналежність, спрямованість особистості). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до захворювання (гармонійний, анозогностичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний, паранояльний, тривожно-фобічний та ін.), особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, диссимуляція, госпіталізм. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Вступне слово викладача.
2. Опитування та перевірка теоретичних знань та практичних навичок.

3. Показовий клінічний розбір пацієнтів з пограничними станами з оцінкою преморбідного складу особистості, визначення типів реагування і їх співставлення з висновками по результатам експериментально-психологічного дослідження.
4. Ознайомлення з експериментально-психологічними методиками дослідження особистості.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Психологічне визначення поняття особистість.
2. Поняття про структуру особистості.
3. Класифікація темпераментів, їх роль у формуванні особистості.
4. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.
5. Визначення та типологія акцентуацій особистості, тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості.
6. Основні сфери внутрішньої картини хвороби (сенсорна, емоційна, вольова, раціонально-інформативна) та їх характеристика.
7. Визначення та класифікація основних типів ставлення до хвороби, особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.
8. Діагностика основних типів ставлення до захворювання.
9. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
10. Визначення понять агравація, симуляція, дисимуляція, госпіталізм.
11. Фрустрація, депривація
12. Фармакофілія, фармакофобія, плацебо.
13. Мала психотерапія.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Типи вищої нервової діяльності та особистість.
2. Психоаналітична модель особистості.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

1. Якими є головні ознаки особистості в психології?
2. Що в особистості зумовлене її біологічною природою?
3. Які елементи становлять структуру особистості?
4. Головні вимоги до методів медичної психології.
5. В чому полягає специфіка методів дослідження в медичній психології?
6. В чому полягає суть методу експерименту?
7. Які характерні особливості природного та лабораторного експериментів?
8. В чому полягає суть методу спостереження?
9. Які бувають тести? в чому їх сутність?
10. Дайте загальну характеристику методів психодіагностики.
11. В чому полягають переваги та недоліки кожного з методів дослідження, що використовуються в медичній психології?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. – Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
3. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.

4. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.
5. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
6. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
7. Полишук И.А., Видренко А.Е. Атласс для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
8. Білобровка Р.І. Внутрішня картина подружньої дисгармонії при істинних та уявних сексуальних розладах у чоловіків та її психотерапевтична корекція./ Автореферат дисертації на здобуття вченого ступеню кандидата медичних наук. – Харків 1995.

Практичне заняття №3

ТЕМА: Клініко–психологічні аспекти пізнавальної діяльності та емоційно–вольової сфери. Свідомість, самосвідомість, їх рівні, стани свідомості у хворого.

МЕТА: Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини : особливості відчуттів та сприйняття у соматично хворих, зміни уваги. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес: інфантилізм, олігофренія, деменція. Вплив порушень

мови на лікувальний процес: дизартрія, заїкуватість, аутизм.

Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Проблема невідредагованих емоцій та ауторелаксація. Вплив хвороби на емоційний стан. Нозогенії. Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби (гіпобулія, гіпербулія, парабулія, абулія, астения).

Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія безсвідомого. Психодинамічний підхід у медицині. Критерії не порушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленості, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Співбесіда викладача зі студентами та перевірка теоретичної підготовки.
2. Ознайомлення з методиками експериментально-психологічного дослідження відчуття та сприйняття, пам'яті та уваги.
3. Ознайомлення з методиками експериментально-психологічного дослідження емоцій та волі.
4. Ознайомлення з методиками експериментально-психологічного дослідження мислення та інтелекту.
5. Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

1. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини.

2. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес.
3. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини.
4. Вплив хвороби на емоційний стан, нозогенії.
5. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
6. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби.
7. Свідомість, самосвідомість, їх рівні.
8. Психодинамічний підхід у медицині.
9. Критерії ясної свідомості (в тому числі критичність, контроль).
10. Стани свідомості у хворого.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ:

1. Нейрофізіологічні механізми пізнавальної діяльності.
2. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес: інфантилізм, олігофренія, деменція.
3. Теорія безсвідомого.
4. Методики експериментально-психологічного дослідження мислення та інтелекту, емоцій та волі.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

1. Які психічні процеси складають основу пізнавальної діяльності?
2. Які особливості пізнавальних процесів у соматично хворих?
3. Яким чином впливають особливості інтелекту на лікувальний процес?
4. Яким чином впливають порушення мови на перебіг лікувального процесу?
5. Як впливає хвороба на емоційно-вольову сферу людини?

6. Що розуміється під поняттям нозогенії?
7. Які хворобливі зміни емоцій ви знаєте?
8. В чому полягає шкідливий вплив невідредагованих емоцій?
9. Назвіть основні вольові якості особистості.
10. Яку роль відіграють вольові якості особистості в лікувальному процесі?
11. Рівні свідомості, їх характеристика, поля свідомості, стани свідомості.
12. Яким чином психодинамічний підхід пояснює психосоматичні та соматопсихічні взаємодії?
13. Виховання волі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. – Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
3. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
4. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.
5. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
6. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
7. Полишук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в

психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.

8. Полищук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». – 1984. – 191с.

9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.

10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.

11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.

12. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.

13. Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.

Практичне заняття №4

ТЕМА: Основні вимоги до особистості медичних працівників. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, «синдром вигорання», шляхи його попередження. Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату.

Особливості спілкування між лікарями, лікар – медична сестра.

МЕТА: Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Значення професійної орієнтації у виборі професії медика.

Важливі професійні якості лікаря. Визначення понять «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця». Лікарські помилки: причини та види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання та уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості.

Поняття про професійну деформацію. Особливості професій при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, «синдром вигорання». Шляхи його попередження.

Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату в медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування. Емоційне задоволення від контактів між членами колективу. Створення умов для самоактуалізації особистості. Види спілкування в медичному середовищі: міжособистісне, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар- медсестра.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Співбесіда викладача зі студентами та перевірка теоретичної підготовки.

2. Ознайомлення з розпорядком професійної діяльності лікарського складу загальної медичної мережі.
3. Ознайомлення з типовим положенням про функціональні обов'язки лікаря.
4. Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

1. Вимоги до особистості медичних працівників.
2. Поняття «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця»
3. Лікарські помилки: причини та види.
4. Психологічні типи лікарів.
5. Професіограма лікаря загальної практики (знання та уміння, професійні практичні навички).
6. Професійна деформація, «синдром вигорання» та шляхи його попередження.
7. Правила деонтології і субординації.
8. Види та особливості спілкування в медичному середовищі (міжособистісне, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове).
9. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ:

1. Особливості професій при яких розвивається професійна деформація..
2. Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату в медичному середовищі.
3. Поняття про емпатію, принципи емпатичного спілкування.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

1. Які основні мотиви вибору професії медичного працівника?
2. Якими особистісними характеристиками повинен володіти медичний працівник, «ідеальний лікар»?
3. Якими професійними якостями повинен володіти лікар?
4. Як Ви розумієте поняття «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця»?
5. Якими можуть бути причини лікарських помилок?
6. Дайте визначення поняття професійна деформація.
7. Шляхи попередження синдрому «вигорання».
8. Визначте умови створення здорового психологічного клімату в медичному середовищі.
9. Яке значення відіграє дотримання правил деонтології і субординації у професійній діяльності медичного працівника?
10. За яких умов є можливою максимальна самоактуалізації особистості лікаря?
11. Які види спілкування в медичному середовищі Ви знаєте?
12. В чому полягають основні особливості спілкування між лікарями?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Вітенко І.С. Психологічні основи лікувально-профілактичної діяльності та підготовки лікаря загальної практики. –Х.: «Основа». – 2002. – 388с.

3. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
4. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
5. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.
6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
7. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
8. Полишук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.
10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.
11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.
12. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.
13. Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.

14. Головахина Е.И., Панин Н.В. Психология человеческого взаимопонимания. – К.: «Изд. Полит. Литературы Украины». – 1989. – 187с.

Практичне заняття №5

ТЕМА: Психологічні особливості станів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Значення психологічної установки хворого. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів.

МЕТА: Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформативно-комунікативна, регуляторно-комунікативна, афективно-комунікативною Роль психологічних особливостей лікаря та медичної сестри, «ідеальний лікар» та «ідеальна медична сестра».

Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Медична деонтологія. Інформування хворого про діагноз. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого.

Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Схеми розвитку конфлікту. Конфлікти в діяльності лікаря. Особливості конфліктів між особами, що діють в лікувально-діагностичному процесі. Спроби вирішення та попередження конфліктів.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Співбесіда викладача зі студентами та перевірка теоретичної підготовки.
2. Обговорення нових соціонічних методик організації роботи колективу.
3. Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

1. Види та особливості спілкування в медичному середовищі.
2. Функції спілкування, їх характеристика.
3. Поняття про комунікативну компетентність.
4. Роль психологічних особливостей лікаря та медичної сестри в ході лікувально-діагностичного процесу.
5. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
6. Основні принципи медичної деонтології.
7. Інформування хворого про діагноз
8. Поняття про патерналізм та його роль в діагностичному процесі.
9. Значення психологічної установки хворого.
10. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди, способи вирішення та попередження.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ:

- 1.Поняття «ідеальний лікар» та «ідеальна медична сестра».
- 2.Схема розвитку конфлікту.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

- 1.Якими є психологічні основи спілкування в лікувальному процесі?
- 2.Що є передумовою ефективною та безконфліктною взаємодією у лікувальному процесі?
- 3.Які функції виконує спілкування?
- 4.Ваше розуміння впливу психологічних особливостей лікаря в ході лікувально-діагностичного процесу.
- 5.Якими є основні психологічні особливості етапів діагностичного процесу?
- 6.В чому суть медичної деонтології?
- 7.Етично-правові аспекти інформування хворого про діагноз.
- 8.Особливості спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
- 9.Як психологічна установка хворого може впливати на перебіг лікувально-діагностичного процесу?
- 10.Які конфліктогенні ситуації найчастіше зустрічаються в медичному середовищі ?
- 11.Які різновиди конфліктів у медичному середовищі Ви знаєте?
- 12.Які види конфліктів найчастіше зустрічаються в діяльності лікаря?
- 13.Які існують ефективні способи вирішення та попередження конфліктів у медичному середовищі?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Вітенко І.С. Психологічні основи лікувально-профілактичної діяльності та підготовки лікаря загальної практики. –Х.: «Основа». – 2002. – 388с.
3. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
4. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
5. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.
6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
7. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
8. Полищук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.
10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.
11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.

- 12.Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.
- 13.Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.
14. Головахина Е.И., Панин Н.В. Психология человеческого взаимопонимания. – К.: «Изд. Полит. Литературы Украины». – 1989. – 187с.

Практичне заняття №6

ТЕМА: Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Теорія психосоматичних взаємовідношень. Механізми психологічного захисту особистості. Принципи профілактики психосоматичних розладів.

МЕТА: Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби.

Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Теорії психосоматичних

взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико-вісцеральна. Механізми психологічного захисту особистості. Поняття адаптації та дезадаптації. Порушення адаптації, дистрес.

Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні та ін. «Великі» психосоматичні захворювання. Принципи профілактики психосоматичних розладів.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Співбесіда викладача зі студентами та перевірка теоретичної підготовки.
2. Обстеження пацієнтів із психосоматичною патологією.
3. Обговорення питань профілактики психосоматичних розладів на прикладі конкретних клінічних випадків.
2. Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

1. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності.
2. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів.
3. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів.
4. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
5. Механізми психологічного захисту особистості.
6. Поняття адаптації та дезадаптації, дистрес.
7. Класифікація психосоматичних розладів.
8. Непатологічні психосоматичні реакції.
9. Принципи профілактики психосоматичних розладів.

10. Фрустрація, депривація.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ:

1. Психоаналітична (психодинамічна) теорія психосоматичних взаємозв'язків.
2. Кортико-вісцеральна теорія психосоматичних взаємозв'язків.
3. Біопсихосоціальна концепція хвороби.
4. Адаптивні та дезадаптивні механізми психологічного захисту особистості.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

1. В чому полягає суть психосоматичного підходу до розуміння соматичної патології?
2. Яку роль відіграє емоційний стрес в патогенезі психосоматичних розладів?
3. Яким чином психологічні фактори впливають на перебіг соматичних розладів?
4. Ваше розуміння біопсихосоціальної концепції хвороби.
5. Який характер носять психосоматичні взаємозв'язки?
6. Назвіть відомі Вам теорії психосоматичних взаємозв'язків.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.

2. Вітенко І.С. Психологічні основи лікувально-профілактичної діяльності та підготовки лікаря загальної практики. –Х.: «Основа». – 2002. – 388с.
3. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
4. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
5. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.
6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
7. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
8. Полищук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.
10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.
11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.
12. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.

- 13.Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.
14. Головахина Е.И., Панин Н.В. Психология человеческого взаимопонимания. – К.: «Изд. Полит. Литературы Украины». – 1989. – 187с.

Практичне заняття 7.

ТЕМА: Психологічні особливості хворих при туберкульозі, СНІДу, онкопатології, ендокринних, нервових та психічних захворюваннях. Психологічні особливості хворих у стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії та травматології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих дефектів.

МЕТА: Психологічні зміни хворих при туберкульозі, СНІДу, онкопатології, ендокринних, нервових та психічних захворюваннях. Психологічні зміни хворих у стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії та травматології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих дефектів.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Вступне слово викладача.

2. Опитування та перевірка теоретичних знань та практичних навичок.
3. Показове проведення експериментально-психологічного дослідження хворих із психічною патологією.
4. Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Психологічні зміни хворих при туберкульозі.
2. Психологічні зміни хворих при СНІДу.
3. Психологічні зміни хворих при онкопатології.
4. Психологічні зміни хворих при ендокринних захворюваннях.
5. Психологічні зміни хворих при нервових захворюваннях.
6. Психологічні зміни хворих при психічних захворюваннях.
7. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- та післяопераційному періоді, в ортопедії і травматології.
8. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології.
9. Вплив на психіку людини вроджених та набутих дефектів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ.

1. Диференціація понять «невроз» та «психоз» як можливих варіантів прояву порушеної психічної діяльності. Поняття про аутизм.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

1. Який тип ставлення до захворювання найчастіше зустрічається у хворих на туберкульоз, СНІД ?

2. Які психологічні зміни виникають у хворих з інфекційними захворюваннями, при туберкульозі, СНІДІ?
3. Чим в психологічному сенсі відрізняється невротичний рівень порушення психічної діяльності від психотичного рівня?
4. Який тип ставлення до захворювання домінує у психотичних пацієнтів?
5. В чому полягають психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії та травматології, в онкології?
6. Як впливають на розвиток особистості вроджені фізичні дефекти?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Вітенко І.С. Психологічні основи лікувально-профілактичної діяльності та підготовки лікаря загальної практики. –Х.: «Основа». – 2002. – 388с.
3. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
4. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
5. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.
6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.

7. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
8. Полищук И.А., Видренко А.Е. Атласс для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.
10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.
11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.
12. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.
13. Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.
14. Головахина Е.И., Панин Н.В. Психология человеческого взаимопонимания. – К.: «Изд. Полит. Литературы Украины». – 1989. – 187с.

Практичне заняття 8.

ТЕМА: Психологія сім'ї, праці, вікова психологія, психологія статевого життя. Психогігієна, її розділи. Психопрофілактика. Реабілітація

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Вступне слово викладача.
2. Опитування та перевірка теоретичних знань та практичних навичок.
3. Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Психологія сім'ї.
2. Психологія праці.
3. Психологія статевого життя.
4. Вікова психологія.
5. Визначення поняття психогігієна та розділи психогігієни.
6. Психопрофілактика, види психопрофілактики.
7. Реабілітація, принципи реабілітації.
8. Основні реабілітаційні міроприємства.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ.

1. Психоаналітична теорія сексуальності.
2. Психогігієна в світлі психоаналітичної теорії

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.

2. Вітенко І.С. Психологічні основи лікувально-профілактичної діяльності та підготовки лікаря загальної практики. –Х.: «Основа». – 2002. – 388с.
3. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
4. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
5. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.
6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
7. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
8. Полищук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.
10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.
11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.
12. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.

13.Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.

14. Головахина Е.И., Панин Н.В. Психология человеческого взаимопонимания. – К.: «Изд. Полит. Литературы Украины». – 1989. – 187с.

Практичне заняття 9.

ТЕМА: Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика, раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Психологічні аспекти вмирання та смерті. Евтаназія.

МЕТА: Суїцидальна поведінка, профілактика та раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцидальні цілі та мотиви. Різновиди суїцидальної поведінки: протестна, «заклик», «самопокарання», «відмови». Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль спеціальних служб, служба довіри.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

- 1.Вступне слово викладача.
- 2.Опитування та перевірка теоретичних знань та практичних навичок.
- 3.Клінічний розбір пацієнтів із суїцидальними тенденціями.
- 4.Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет-залежність).
2. Залежності харчової поведінки.
3. Різновиди суїцидальної поведінки.
4. Суїцидальні цілі та мотиви.
5. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, співзалежність.
6. Особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих.
7. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях.
8. Психологічні аспекти умирання та смерті.
9. Поняття про евтаназію.
10. Смерть як явище, психологічні особливості важкохворих та вмираючих людей.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ.

1. Варіанти залежної поведінки.
2. Правові та етичні аспекти евтаназії.
3. Суїцидальна поведінка при психічних захворюваннях.
4. Поняття про парасуїцид.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

1. В чому полягають психологічні хворих із залежністю від психоактивних речовин?
2. Якими є психологічні передумови формування надцінних захоплень? Які варіанти надцінних захоплень вам відомі?

3. В чому полягають залежностей харчової поведінки?
4. Чим характеризуються сімейні та соціальні відношення залежної особи? Ваше розуміння поняття «співзалежність».
5. Якими є принципи профілактики та раннього розпізнавання суїцидальних тенденцій ?
6. Перелічіть мотиви суїцидальної поведінки.
7. Якими є особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих: СНІД, в онкології, при вроджених та набутих фізичних дефектах?
8. Яким чином пов'язані між собою різні форми залежностей та суїцидальна поведінка?
9. Які психологічні особливості пов'язані із процесами умирання та смерті?
10. Як в сучасній медичній практиці в Україні виглядає концепція евтаназії?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Вітенко І.С. Психологічні основи лікувально-профілактичної діяльності та підготовки лікаря загальної практики. –Х.: «Основа». – 2002. – 388с.
3. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
4. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
5. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.

6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
7. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
8. Полишук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.
10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.
11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.
12. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.
13. Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.

Практичне заняття №10

ТЕМА: Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Покази та протипокази до проведення основних методів психотерапії. Непряма психотерапія та плацебо.

Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психологічна допомога у кризових періодах.

МЕТА: Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо.

Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії в стані бадьорості (навіювання), аутоелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальттерапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт-терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ:

1. Співбесіда викладача зі студентами та перевірка теоретичної підготовки.
2. Обговорення питань психопрофілактики та психогієни на прикладі конкретних клінічних випадків.
3. Складання плану реабілітації пацієнтів із психічною патологією.
4. Резюме викладача.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

- 1.Поняття "психогієна", "психопрофілактика".
- 2.Психогієна праці медичного працівника.
- 3.Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї та сексуальних відносин.
- 4.Шляхи збереження і зміцнення психічного здоров'я.
- 5.Основні розділи психогієни.
- 6.Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозосоматичних розладів.
- 7.Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи.
- 8.Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії..
- 9.Показання та протипоказання для проведення окремих видів психотерапії.
- 10.Психологічна допомога у кризових періодах.
- 11.Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ:

- 1.Психоаналітична (психодинамічна) психотерапія, основні теоретичні та технічні принципи.
- 2.Аутопсихотерапія (аутотренінг та медитативні техніки).
- 3.Психотерапевтична корекція відношення до хвороби.
- 4.Принципи біопсихосоціальної реабілітації.

ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ:

- 1.Які існують етапи психопрофілактики?
- 2.Які основні розділи психогієни Ви знаєте?
- 3.В чому полягає зміст психогієни праці та побуту?

4. Яка роль лікаря загальної практики в профілактиці нозосоматичних розладів?
5. Якими є основні розділи та принципи соціальної та професійної реабілітації?
6. В чому полягає відмінність між поняттями адаптація та компенсація?
7. Які Ви знаєте сучасні методи психотерапії?
8. Якими є основні принципи психотерапії?
9. Якими є показання до проведення психотерапії?
10. Чи існують протипоказання до проведення психотерапії?
11. Яке місце в роботі лікаря загальної практики займає психотерапія?
12. Яким чином проводиться психотерапевтична корекція відношення до хвороби?
13. Як надається психологічна допомога у кризових періодах?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.
2. Вітенко І.С. Психологічні основи лікувально-профілактичної діяльності та підготовки лікаря загальної практики. –Х.: «Основа». – 2002. – 388с.
3. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.
4. Загальна та медична психологія (практикум) під аг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. – Дніпропетровськ: «Арт-прес». – 2002. – 175с.
5. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. – Дніпропетровськ: «Поліграфіст». – 1997. – 54с.

6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.
7. Основи загальної та медичної психології/За ред. Вітенка І.С. і Чабана О.С. Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2003. – 344с.
8. Полишук И.А., Видренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – К.: «Здоровье». 1984. – 191с.
9. Волков В.Г., Стрелис А.К., Караваева Е.В., Тетенев Ф.Ф. Личность пациента и болезнь. – Томск: «Медицина». – 1995. – 328с.
10. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль: «Укрмедкнига». – 2002. – 187с.
11. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. (Изд. 4-е). – М.: «Медицина». – 1977. – 12с.
12. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса. – М.: «Медицина». – 1984. – 191с.
13. Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М.: «Медицина». – 1985. – 380с.
14. Головахина Е.И., Панин Н.В. Психология человеческого взаимопонимания. – К.: «Изд. Полит. Литературы Украины». – 1989. – 187с.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ЗАВДАНЬ.

1. Самостійно вести спрямовану психологічну бесіду з хворими, складати психологічний анамнез хвороби та життя, оцінювати психологічний стан хворого.
2. Проаналізувати дані, отримані при експериментально-психологічному дослідженні, дати заключення на основі аналізу результатів обстеження.
3. Вміти виявляти акцентуації характеру.
4. Визначити тип внутрішньої картини хвороби і типи реагування пацієнта на захворювання.
5. Формувати адекватне відношення до захворювання у пацієнта та підтримувати на всьому протязі діагностично-лікувального процесу.
6. Диференціювати психологічні особливості хворих при різних соматичних захворюваннях, визначати необхідність психологічної корекції з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта.
7. Дати психологічні поради пацієнту соматичного профілю.
8. Виробити тактику спілкування із хворими та їх родичами з урахуванням принципів лікарської етики та деонтології.
9. Оцінити та провести корекцію взаємовідносин хворого із медичним персоналом.
10. Зробити аналіз професійно важливих якостей.
11. Вміти виявляти суїцидальні тенденції